

Стратегія взаємодії вчителя-дефектолога з батьками дітей з ООП під час дистанційного навчання.

Сенсорні ігри для корекційної роботи з дітьми РСА

1. Ігри з фарбами

Змішування різних фарб захоплює дітей. Пропонувати наступні варіанти ігор:

1) Організація активної участі дитини в грі і розвиток побутових навичок. Якщо дитині подобається гра, швидше за все, вона погодиться виконати ваше прохання-інструкцію: запропонуйте їй відкрити кран, налити воду в пластикову пляшку, потім розлити воду по склянках, а якщо пролили воду, витерти калюжу на столі або на підлозі ганчіркою. Інструкції мають бути чіткими, і краще, якщо ви дієте разом з дитиною: «Відкриваємо кран. А де наша пляшка? Ось вона, в шафці стоїть. Давай наллємо в неї водичку – ух, яка важка стала пляшка... Тепер розіллємо воду по склянках. Буль-буль-буль – тече водичка. Ой! Пролити воду на стіл! Яка вийшла на столі калюжа! Візьмемо ганчірку і витремо стіл. Ось тепер стало добре».

2) Можна зайнятися змішуванням фарб, отримуючи нові кольори. Для цього можна зливати воду різних кольорів в одну склянку або розчиняти в стакані з чистою водою по черзі кілька фарб.

3) Можна затіяти гру «Ляльковий обід»: накрійте на стіл, розставте склянки, посадіть ляльок і ведмедиків і почастувати їх різними напоями. У цій грі червона вода перетворюється в томатний сік, біла – в молоко, помаранчева – у фанту, а чорна – в каву... Фантазуйте разом з дитиною.

4) Використовуючи пластикові стаканчики різного розміру, можна знайомити дитину з поняттям величини.

5) Порахуйте склянки з напоями, щоб вони відповідали кількості «гостей».

2. Ігри з водою

Метушня з водою, переливання і бризкання особливо улюблені дітьми. До того ж, ігри з водою мають і терапевтичний ефект. Пропонуємо наступні варіанти гри:

- 1) Щоб дитині було зручніше дістати до крана, підсуньте до раковини стілець. Дістаньте приготовлені заздалегідь невеликі пластикові пляшки та пляшечки, наповнійте їх водою з-під крана: «Буль-буль, потекла водичка. Ось порожня пляшечка, а тепер повна». Можна переливати воду з однієї посудини в іншу, зробити «фонтан», підставивши під струмінь води ложку; зазвичай такий ефект приводить дітей у захват.
- 2) Наповнивши водою таз, організуйте гру в «басейн», в якому вчаться плавати іграшки (можливо в тому випадку, якщо у дитини вже є досвід відвідування басейну).
- 3) Наповнений водою таз тепер стане «озером», в якому плавають рибки або качечки.
- 4) На наступному занятті цей же таз з водою може перетворитися на «море», по якому пливуть кораблики.
- 5) «Купання ляльок»; скупайте ляльок-голяка в теплій водичці, потріть їх мочалкою і милом, загорніть у рушник, супроводжуйте свої дії словами: «А зараз будемо ляльок купати. Наллємо в ванночку теплої водички, спробуй ручкою водичку, тепла? Відмінно. А ось наші лялечки. Як їх звать? Це Катя, а це Міша. Хто перший буде купатися? Катя? Добре. Давай запитаємо у Каті, подобається їй водичка? Не гаряче?» і т.д.
- 6) «Миття посуду»; вимийте посуд після лялькового «обіду».

3. Мильні бульбашки

Дітям подобається спостерігати за кружлянням в повітрі мильних бульбашок, з криками захвату вони носяться по кімнаті, поки не передавлять всі до одного, і тут же просять повторення. Але самим спробувати видути міхура часто відмовляються, тому це вимагає певної вправності і розвитку дихання. Запропоновано попередньо підготувати дитину до гри з мильними бульбашками. Для цього необхідно навчити її дути, сформувані сильний видих, вміння направляти струмінь повітря в потрібному напрямку. Під час ігор з мильними бульбашками слід дотримуватися деяких запобіжних заходів: стежити, щоб дитина дула, але не втягувала у себе рідину (вона може

зробити це за звичкою, якщо звикла пити сік з пакетиків через трубочку, або захоче спробувати рідину для мильних бульбашок на смак). Передбачити таку ймовірність і використовувати для приготування мильних бульбашок екологічно чистий засіб для миття посуду в невеликій кількості.

1) Щоб викликати в дитини інтерес до самостійного видування бульбашок, запропонуйте їй, крім рамки з купленого пухирця, різноманітні трубочки, наприклад, коктейльну трубочку, або поверніть і склейте з щільного паперу товсту трубку для отримання великого міхура. Для отримання великої бульбашки підійде і невелика пластикова пляшка з відрізаним дном. Можна розібрати гелеву ручку, отримавши в результаті корпус – прозору трубочку з твердої пластмаси (в цьому випадку дитина повинна не прикушувати та перегинати трубочку).

2) «Пінний замок»: у невелику ємність з водою додайте трохи засобу для миття посуду і розмішайте. Візьміть широку коктейльну трубочку, опустіть в миску і починайте дути; одночасно з гучним бульканням на очах у дитини виросте хмара веселкових бульбашок. Запропонуйте дитині подути разом з вами, потім самостійно. Поставте всередину піни пластмасову іграшку – це «принц, який живе в пінному замку».

4. Ігри зі світлом і тінями

1) «Сонячний зайчик». Вибравши момент, коли сонце заглядає у вікно, зловіть за допомогою дзеркальця промінчик і постарайтеся звернути увагу малюка на те, як сонячний зайчик стрибає по стіні, по стелі, зі стіни на диван. Можливо, йому захочеться доторкнутися до світлової плями. У цьому випадку, не поспішаючи, відсувайте промінь у бік. Спробуйте залучити дитину до гри: запропонуєте зловити тікаючого «зайчика». Якщо дитині сподобалась гра, поміняйтесь ролями: дайте їй дзеркало, покажіть, як зловити промінь, а потім встаньте біля стіни. Якщо у дитини вийде «сонячний зайчик», постарайтеся «ловити» його як можна більш емоційно, не забуваючи при цьому коментувати свої дії: «зловили-зловлю! Який

спритний заєць, як швидко бігає! Ой, а тепер він на стелі, не дістати... Ану, зайчику, спускайся до нас!». Сміх дитини стане вам найкращою нагородою.

2) «Тіні на стіні». Увечері, коли стемніє, включіть настільну лампу і направте її світло на стіну. Однак, пам'ятайте, що дитина може злякатися, рекомендовано пробувати обережно і перший раз проводити таку гру не в дитячій кімнаті. Адже переляк буде пов'язаний саме з місцем, де дитина його випробувала, з конкретною настільною лампою. Спробуйте для початку в коридорі, а краще на вулиці, у світлі ліхтаря. За допомогою кистей рук, різних предметів і іграшок ви отримаєте на стіні тінь гавкаючого собаки, птаха, що летить.

3) «Театр тіней». Можна придумати нескладний сюжет і організувати цілий «театр тіней», для чого використовувати також приготовані заздалегідь паперові фігурки-силуети.

4) «Ліхтарик». Приготуйте електричний ліхтарик і, коли стемніє, походіть з ліхтариком по квартирі. Ліхтарик буде у нагоді, якщо перегоріла лампочка, під час прогулянки по темних алеях парку, де немає ліхтарів і т.п.

5) «Темно-світло». За допомогою ліхтарика влаштуйте освітлення в ляльковому будиночку або в будиночку для ігор, який можна спорудити з великої коробки.

6) «Китайський ліхтарик». Обклейте дротяний каркас кольоровим папером і закріпивши всередині маленький ліхтарик, ви отримаєте «китайський ліхтарик», який освітить все довкола загадковим мерехтінням різнокольорових відблисків.

5. Ігри з крупами

Приготуйте по упаковці наступних круп – гречка, горох, манна крупа, квасоля, рис. Заняття проводиться на кухні. Висипайте гречану крупу в глибоку миску, опустіть в неї руки і поворушити пальцями. Висловлюючи задоволення посмішкою та словами, запропонуйте дитині приєднатися: «Де мої ручки? Сховалися. Давай і твої ручки сховаємо. Поворухнутися пальчиками – так приємно! А тепер потри долоньки один проти одного

– трішки колеться, так?» На наступних заняттях можна використовувати інші крупи. Надалі:

- 1) Ховайте дрібні іграшки, зариваючи їх у крупу, а потім шукайте.
- 2) Пересипати крупу за допомогою совочка, ложки, стаканчика з однієї ємності в іншу. Пересипайте в руках, звертаючи увагу дитини при цьому на звук.
- 3) Якщо дитина захоче розсипати крупу, нехай це буде «дощ» або «град». За розсипаної по підлозі крупі можна ходити в шкарпетках. Можна посипати крупу на шийку або голу спинку дитини, якщо вона дозволить.
- 4) «Приготування їжі». Насипати в каструльку з набору лялькового посуду невелику кількість манної крупи, додайте води і перемішайте, - так ви зварите «кашку» для ляльки. А якщо втиснути горошини в шматочок коричневого пластиліну, то вийде «шоколад з горіхами».

6. Ігри з пластичними матеріалами (пластиліном, тістом, глиною).

Приготуйте один брусок пластиліну і покажіть дитині основні прийоми ліплення: відщипування, скочування кульок круговими рухами й розкочування ковбасок рухами вперед-назад (на площині столу або між долонями), розрізання бруска на більш дрібні шматочки за допомогою стеки. Запропонуйте дитині спробувати (спочатку дійте руками дитини, якщо вона не стане чинити опір). Коли дитина засвоїть ці нескладні вміння, можна приступати до ліплення з пластиліну різних кольорів:

- 1) Зліпимо маленькі кульки з пластиліну червоного кольору, вийшли «ягідки», а якщо в різнокольорові пластилінові кульки увіткнути палички (можна використовувати «вушні палички», попередньо видаливши вату) – виходять фруктові льодяники «чупа-чупс». Розкотимо шматочок червоного пластиліну, отримуємо «ковбасу», а якщо тонко-тонко розкачати білий пластилін – викладаємо на тарілку «спагеті». Тепер візьмемо пластмасову стеку і розрізатимемо світло-коричневий пластилін на шматочки, – це «хліб». Отже, «частування» готове, запрошуємо ляльок на «обід». Можна зі

шматочків пластиліну різних кольорів виліпити святковий пиріг, вставити свічку і організувати «день народження».

2) Гра «Город». На шматку щільного картону викладіть пластилінові грядки. Тепер «садимо овочі», для цього можна використовувати крупи: так горох стане «ріпкою», а червона квасоля – «картоплею»; різнокольорова мозаїка перетвориться на «червоні помідорчики» і «зелені огірочки»; деякі овочі (наприклад, «морквину») можна спробувати виліпити з пластиліну.

7. Ігри зі звуками

1) Звертайте увагу дитини на звуки у навколишньому світі: скрип дверей, стукіт ложечки об стінки чашки, коли розмішуємо чай, дзвін келихів один про одного, скрип гальм, стукіт коліс поїзда.

2) Витягуйте різноманітні звуки з предметів: постукайте дерев'яними (або металевими) ложками один про одного, проведіть паличкою по батареї, постукайте кісточками пальців по склу. Насипати в коробочки різні крупи (коробочок з однаковою крупною повинно бути по дві). Потрясіть коробочку, привертаючи увагу дитини до звучання – нехай дитина знайде коробочку, яка звучить так само.

3) Придбайте для дитини наступні дитячі музичні інструменти: барабан, бубон, металофон, сопілочку, гармошку, піаніно. Коли дитина навчиться грати на них, використовуйте його вміння в сюжетних іграх: «У Ведмедика день народження. Давай зіграємо для нього на піаніно. Коли співаємо пісеньку про Антошку, граємо на гармошці» .

4) Опинившись на природі, разом з дитиною прислухайтесь уважно до звуків навколо: шелесту листя, дзижчання мухи, дзюрчання струмочка ... Звуки природи самі по собі несуть заспокоєння і відчуття гармонії.

8. Ігри з рухами і тактильними відчуттями

Оскільки дотику можуть виявитися для дітей з РАС хворобливими, спочатку намагайтеся не доторкатися до неї. Будьте терплячі і тактовні і дочекайтеся моменту, коли дитина перша виявить ініціативу. Це може статися по-різному: ось дитина вперше забралася до вас на коліна або раптом під

час заняття в перший раз надовго зупинила погляд на вашому обличчі, а потім простягнула руку і почала обмацувати ваш ніс, щоки, лоб (треба обов'язково надати їй цю можливість). Або ж дитина зняла кофтинку і словами «Боляче, болить!» висловила прохання погладити їй спинку. Будьте уважні і не пропустити цей важливий крок дитини в вашу сторону. Якщо це сталося, то в заняттях стає можливим проведення таких ігор:

1) «Метушня»: зазвичай відбуваються на підлозі, і дитина є ініціатором цієї гри.

2) «Наздожену-наздожену» («зловлю-зловлю»): ви робите вигляд, що намагаєтеся зловити дитину, вона ж з вереском тікає. У грі «Змійка» візьміть стрічку (скакалку, мотузку) і, роблячи коливальні рухи, відходьте від дитини, пропонуючи їй наздогнати змію: «відповзає, відповзає змійка! Швидше наздожени!» Дайте дитині можливість переможно наступити на зміяку ногою.

3) «Літачки»: покружляйте з дитиною в повітрі – «Полетіли, полетіли!», Потім опустіться на диван або на підлогу: «Приземлилися».

Ось такі сенсорні ігри можна використовувати вихователям, асистентам - вихователів, вчителям – дефектологам, практичним психологам закладів дошкільної освіти та батькам, які знайдуть відповіді на запитання, що їх турбують у вихованні та розвитку дітей-аутистів.

Перелік інформаційних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богінч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. — К.: Видавництво, 2012. – 26 с.
2. Башина В. М., Козлова І. А., Ястребов В. С, Сіماشкова Н. В. та ін. Організація спеціалізованої допомоги при ранньому дитячому аутизмі: (Методичні рекомендації). М., 1989.
3. Організація інклюзивного навчання у дошкільних навчальних закладах : тематичний збірник праць / Упоряд.: А. А. Волосюк; за заг. Редакцією Козловської С. С. – Рівне : РОШПО, 2014. – 15 с.
4. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія. – К.: «Самміт-Книга», 2009. – 272 с. :іл. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
5. Комплексна програма розвитку дітей дошкільного віку з аутизмом «Розквіт» / Наук. кер. та заг. ред. Т. В. Скрипник.
6. Панчук В. Л. «Аутизм. Рання діагностика» / В. Л. Панчук // «Дитина з особливими потребами. Інклюзивна освіта. Дефектологія. Корекційна педагогіка». – №12(12). –2015 – С. 5–10.
7. Яковлева Л. М. Психологічний супровід дітей-аутистів / Л. М. Яковлева // К.: Редакція загальнопед. газет., 2013. – 120 с.
8. Блейер Е. Аутистичне мислення. Одеса: Поліграф, 1927. 81 с.